

Oyun Terapisinde Pratik Teknikler

Çocuklar İçin Psikoegzersiz Eğitim Programları

Sultanberk HALMATOV

8. Baskı

Dr. Öğr. Üyesi Sultanberk HALMATOV

oyun terapisiNDE PRATİK TEKNİKLER Çocuklar İçin Psikoegzersiz Eğitim Programları

ISBN 978-605-318-508-6

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2022, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabı tümü ya da bölümleri, kapak tasarımları; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitabı, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandolsuz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunda tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taramaktadır, indekslenmektedir. Aynı anda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulummaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Haziran 2016, Ankara

8. Baskı: Nisan 2022, Ankara

Yayın-Proje: Zeynep Güler

Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Vadi Grup Basım A.Ş.

İvedik Organize Sanayi 28. Cadde 2284 Sokak No:105

Yenimahalle/ANKARA

Tel: (0312) 394 55 91

Yayınçı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 49180

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA

Yayinevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Dr. Öğr. Üyesi Sultanberk HALMATOV

Yazar, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü'nden mezun olmuştur. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı'nda yüksek lisansını, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı'nda da doktorasını tamamladıktan sonra Moskova Evdakimova adındaki Tıp ve Dişçilik Üniversitesinde Klinik Psikoloji alanında doktora sonrası eğitimini bitirmiştir. Daha çok bireyi tanıma ve değerlendirmeye yönelik, yurt içi ve yurt dışı kuruluşların organize ettikleri eğitimlerine katılmıştır. Çalışma alanlı genel olarak, bireyi tanıma teknikleri, projektif testler, çocuk ve ergen psikolojisi, aile eğitimi, kişilik gelişimi gibi konularda yoğunlaşmaktadır. Ulusal ve uluslararası yayınları bulunmaktadır.

E-mail: halmatovs@gmail.com

ORCID No: 0000-0002-1054-391X

ÖN SÖZ

Çocukların fiziksel, ruhsal ve sosyal gelişimini takip etmek ve olası sorunları önceden fark etmeye çalışmak psikolojinin önemli konularından biridir. Psikolojik sapmaların erken fark edilerek müdahale edilmesi, sonradan oluşabilecek “büyük” sorunları önlemek için önemli olduğu, psikoloji biliminde genel olarak kabul görülmektedir. İster Türkiye’de ister diğer ülkelerde olsun, çocukların gelişimini takip etmek birçok alanın yakından ilgilendiği bir konudur. Psikologlar, pedagoglar gibi çocuklar ile çalışan tüm uzmanların görevlerinden biri, çocuk gelişimindeki “normal” ve “anormal” gelişmeleri yakından takip etmektir. “Sağlıklı gelişim” için neler yapılabileceği, nelere dikkat edilmesi gereği, ne tür önlemler alınması gerektiği birçok resmi kurumların da en çok üzerinde durduğu konulardan biridir. Bunun için birçok çalışma yapılmakta ve yeni bakış açıları, farklı görüşler ortaya atılmaktadır. Bu kadar gündemde olan bir konu olmasına rağmen çocukların ruhsal gelişimini değerlendirmek ve gerekli müdahaleleri yapmak için gerekli “enstrümanlar” hala yetersizdir. Bu “ihtiyaç” uzmanların yeni teknikler geliştirmelerine, pratikte kullanılabilecek yeni “beceri” kazanma konusunda girişimlere yönlendirmektedir. Konu ile ilgili Türkiye’deki gelişmeler takip edildiğinde ise çoğunlukla yabancı kaynakların kullanıldığı görülmektedir. Bir yandan yabancı tekniklerin Türkiye’de uygulanmasının etkisi tartışma konusu iken, diğer yandan da ulusal tekniklerin geliştirilmemesi veya geliştirilen yöntemlerin de “büyükler” tarafından acımasızca eleştirilmeleri söz konusudur.

Çocuk psikojisini tanıma, takip etme ve gerektiğinde müdahale etmek için kullanılan tekniklerin biri de oyun terapisidir. Oyun ile tedavi etme tekniği (de) yurt dışında geliştirilmiş ve yaygın olarak kullanılmakta olan bir tekniktir. Oyunun eğitici özelliğinin dışında sağaltıcı yönü de olduğunun keşfedilmesiyle birlikte “oyun terapisi” psikoloji alanında kullanılmaya başlanmıştır. Özellikle okul öncesi dönemindeki çocuklar söz konusu olduğunda oyunu bir iletişim aracı olarak kullanmak oldukça yaygındır. Oyun, çocuklar için vazgeçilmez bir uğraş olduğu gibi bazı durumlarda da çocukla iletişim kurmak isteyen biri için işe yarayan tek araç olabilmektedir.

“Psikolojide oyun” konusuna profesyonel olarak ilgilenmeden önce, gerek kendi çocuklarım ile gerekirse (bir psikolog olarak danışma yaptığım) diğer çocuklar ile olan iletişimimde oyunu sıkça kullandığımı fark ettim. Bir çocuğun kukla ile konuşurken tutunduğu ciddi tutum beni her zaman şaşırtmıştır. Bir baba veya bir yetişkin (psikolog) olarak çocuğa sorduğum birçok soruya alamadığım cevabı, elimde tuttuğum kukla “sorduğunda” sadece istediğim cevabı değil daha fazlasını aldığım anılarım oldukça fazlaydı. Bunun “mantığını” ise oyun konusu

ile ilgilenmeye başladiktan sonra, okuduğum kitap ve makaleler, aldığım eğitimler sayesinde anlamıştım. 5 yaşındaki kızım Zeynep'in bebekliğinden beri var olan yeme sorununu da (uydurduğum) oyun sayesinde aşmamız oyunun "gücünü" bana bir kez daha kanıtlamıştı. Şimdi bir çocuğun oynadığı oyunu sadece "zırvalık" olmadığını çok daha iyi anlıyorum ve bir çocuk tarafından oynanan her oyuna hayranlıkla bakıyor ve saygı duuyorum.

Bu kitapta, oyunun doğasına, oyunun tarihsel gelişimine ve oyunun insanın, özellikle çocukların hayatındaki vazgeçilmez yerine kısaca degeinilmiştir. Kitapta, yabancı ülkelerde uygulanan oyun terapi teknikleri, çocuğu değerlendirmek için kullanılan oyun teknik ve testlerin yanı sıra, Türk geleneksel çocuk oyunlarının da psikolojik sağaltım üzerindeki etkileri ele alınmıştır. Ayrıca kitapta tarafımca geliştirilen veya var olan oyunları terapi için uyarladığım bazı oyunlar ve kızım Zeynep'in yeme sorununu çözmemizde etkili olan oyunlara da yer verilmiştir.

İÇİNDEKİLER

Öz Geçmiş	iii
Ön Söz.....	iv

1. BÖLÜM OYUN NEDİR?

Oyunun Çocuğun Gelişimine Etkisi.....	4
Çocuklar Ne Oynarlar?	5
Oyun Türleri	6
Hayali Oyunlar (Evcilik)	8
Hayali Oyunlarda Oyuncak Seçimi	10
PSİKOTERAPİDE OYUN.....	12
Tarihçe	12
Oyun Terapisinde Kuramsal Yaklaşımlar.....	12
Oyunun İyileştirici Etkileri	13
OYUNLA ÇOCUK DEĞERLENDİRME	14
Oyun Temelli Değerlendirme Teknikleri.....	16
“İki Ev” Tekniği.....	20
Uygulama	20
Test Sonucunun Yorumlanması.....	21
“Korkular Evi” Çocuk Korkularını Belirleme Tekniği.....	22
Uygulama Yöntemi.....	22
“Merdiven” Tekniği	27
Uygulama	27
Sonuçların Değerlendirilmesi	28
Nitel Analiz.....	28
Kaygı Testi “Uygun Olan Yüzü Seç”	29
Uygulama.....	30
Uygulama Yöntemi	31
Sonuçların Değerlendirilmesi ve Yorumlanması.....	32
Nicel Analiz	32
Nitel Analiz.....	33
Kızlar İçin Resim Kartları.....	34
Erkekler İçin Resim Kartları	48
“Doğum Günü” Tekniği	62
Uygulama.....	62
Değerlendirme	63
Kaybolan Çocuk Oyunu	64

2. BÖLÜM

PRATİK OYUN TERAPİ TEKNİKLERİ

Erken Çocukluk Döneminde Ahlak Gelişimini Destekleyen Psikoegzersiz Etkinlikler	65
Ahlak Gelişimi ile İlgili Kavramlar	65
“Ormandaki Okul” Programı	67
Ders 1. “Tanışma”	69
Dersin Amacı	69
Öğrenme Süreci	69
Ders 2. “Övünenler, Kızdırınlar, Numaracilar”	74
Dersin Amacı	74
Öğrenme Süreci	74
Ders 3. Kalabalık ve Kavga	78
Dersin Amacı	78
Ders 4. Cimrilik	82
Dersin Amacı	82
Ders 5. Şımarık Oyunlar	86
Dersin Amacı	86
Ders 6. Sivri Dil	91
Ders 7. Açıgzılık.....	94
Dersin Amacı	94
Ders 8. “İyi ve Kötü”	98
Dersin Amacı	98
Ders 9. Aya Yolculuk	101
Dersin Amacı	101
Ders 10. Ormandaki Okul.....	104
Dersin Amacı	104
KAYGI POBLEMİ OLAN ÇOCUKLARA YÖNELİK TEKNİKLER.....	107
“İyi Hisler” Programı.....	108
I.ve II. Aşama Ders Programı.....	109
II. Aşama Ders Programı	109
KORKU BOZUKLUĞU OLAN ÇOCUKLARA YÖNELİK OYUNLAR.....	121
Korkularımın Resmi.....	121
Korkunun Fotorobotunu Çizmek.....	122
Heykeltıraş ve Korku	123
Film Çekimi Oyunu	125
SALDIRGAN ÇOCUKLARA YÖNELİK OYUNLAR.....	131
Lakap Takma Oyunu.....	131
İki İnatçı Keçi	131
Karateci Oyunu	134

ÖZGÜVEN EKSİKLİĞİ PROBLEMİ OLAN ÇOCUKLARA YÖNELİK OYUNLAR.....	137
Benim Adım Oyunu.....	137
Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocuklara Yönelik Oyunlar.....	142
Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Problemi Olan Çocuklar İçin Geliştirilmiş Nöropsikolojik Psikoegzersiz Oyun Programı	142
Germe Egzersizleri	143
Nefes Egzersizleri	143
Göz Hareketleri Egzersizleri.....	143
Küçük Kas (Motor) Gruplarını Geliştirmeye Yönelik Egzersizler.....	144
Fonksiyonel Egzersizler.....	144
Rahatlama Egzersizleri	144
Ders I.....	145
1. Germe Egzersizi Oyunu “Yarım”	145
2. Nefes Egzersizi	145
3. Göz Hareketleri Egzersizleri.....	145
4. Küçük Kas (Motor) Gruplarını Geliştirmeye Yönelik Egzersizler	147
5. Probleme Yönelik Egzersizler (Fonksiyonel Egzersizler)	148
6. “Huzur Duruşu” Rahatlama Egzersizi	149
Ders II	150
1. “Zürafa” Germe Egzersizi Oyunu	150
2. Nefes Egzersizi	150
3. Göz Hareketleri Egzersizleri (Ders I ile aynı)	150
4. Küçük Kas (Motor) Gruplarını Geliştirmeye Yönelik Egzersizler	150
5. Probleme Yönelik Egzersizler (Fonksiyonel Egzersizler) “Babam Çin'den Geldi” Oyunu	151
6. Bilişsel Egzersiz “İyilik Bardağı” (Canlandırma).....	151
7. Bilişsel Egzersiz “Renkleri Canlandırma”	151
8. “Yumruk Yap” Gevşeme Egzersizi	152
Ders III.....	152
1. Germe Egzersizi Oyunu “Kendini Dinle”	152
2. Nefes Egzersizi	152
3. Göz Hareketleri Egzersizleri (Ders I ile Aynı)	153
4. Küçük Kas (Motor) Gruplarını Geliştirmeye Yönelik Egzersizler	153
5. Probleme Yönelik Egzersizler (Fonksiyonel Egzersizler) “Kaplumbağa Yarışı” Oyunu	154
6. Probleme Yönelik Egzersizler (Fonksiyonel Egzersizler) “ Yaptığımı Yap” Oyunu.....	154
7. Probleme Yönelik Egzersizler (Fonksiyonel Egzersizler) “Bekle” Oyunu	154
8. “Geyik Boynuzu” Gevşeme Egzersizi.....	154

Ders IV	155
1. Germe Egzersizi Oyunu “Yarım”	155
2. Nefes Egzersizi	155
3. Göz Hareketleri Egzersizleri	155
4. Küçük Kas (Motor) Gruplarını Geliştirmeye Yönelik Egzersizler	156
5. Bilişsel Egzersiz “Ritim”	156
6. “Maske” İletişim Egzersizi	157
7. Probleme Yönelik Egzersizler (Fonksiyonel Egzersizler) “Ayaklar ve Kollar” Oyunu	157
8. “Güneşlenmek” Gevşeme egzersizi	157
Ders V	158
1. Germe Egzersizi “Yarım” (Önceki Derslerle Aynı)	158
2. Nefes Alıp Verme Egzersizi (Önceki Derslerle Aynı)	158
3. Göz Hareketleri Egzersizi (Önceki Derslerle Aynı)	158
4. Küçük Kas (Motor) Gruplarını Geliştirmeye Yönelik Egzersizler (10 Dakika)	158
5. Probleme Yönelik Egzersizler (Fonksiyonel Egzersizler) “Boşluğa Bağırmaya” Oyunu	158
6. Probleme Yönelik Egzersizler (Fonksiyonel Egzersizler) “Ejderha” Oyunu	158
7. Probleme Yönelik Egzersizler (Fonksiyonel Egzersizler) “Ayaklar ve Kollar” Oyunu	159
8. Gevşeme Egzersizi “Halter Kaldırma” Oyunu	159
Ders VI	159
1. Germe Egzersizi “Kartal Uçuşu”	159
2. Nefes Alıp Verme Egzersizi	159
3. Göz Hareketleri Egzersizi (Önceki Derslerle Aynı)	160
4. Küçük Kas (Motor) Gruplarını Geliştirmeye Yönelik Egzersizler	160
5. Probleme Yönelik Egzersizler (Fonksiyonel Egzersizler) “Üç Boyutlu Nesne Canlandırma” Oyunu	161
6. İletişim Geliştiren Egzersizler “Topkafa” Oyunu	161
7. Probleme Yönelik Egzersizler (Fonksiyonel Egzersizler) “Eller-Ayaklar” Oyunu	161
8. Gevşeme Egzersizi “Gemide” Oyunu	161
Ders VII	162
1. Germe Egzersizi “Sağ ve Sol”	162
2. Nefes Alıp Verme Egzersizi	162
3. Göz Hareketleri Egzersizi	162
4. Küçük Kas (Motor) Gruplarını Geliştirmeye Yönelik Egzersizler	163
5. Bilişsel Egzersiz “Birini Canlandır”	163
6. İletişimi Güçlendiren Egzersizler “Mama Papa Cup” Oyunu	163
7. İletişimi Güçlendiren Egzersizler “Sağlam Salgam” Oyunu	163

8. Probleme Yönelik Egzersizler (Fonksiyonel Egzersizler) “Pinokyo” Oyunu.....	164
9. Gevşeme Egzersizi “Meraklı Melahat” Oyunu	164
Ders VIII.....	165
1. Germe Egzersizi Oyunu “ Yarım” (4-5 Dakika)	165
2. Nefes Alıp Verme Egzersizi	165
3. Göz Hareketleri Egzersizleri (3-4 Dakika)	165
4. Küçük Kas (Motor) Gruplarını Geliştirmeye Yönelik Egzersizler (10 Dakika)	166
5. Kognitif (Bilişsel) Egzersiz “Dairesel Ritim”	166
6. Probleme Yönelik Egzersizler (Fonksiyonel Egzersizler) “Marş” Oyunu.....	167
7. Probleme Yönelik Egzersizler (Fonksiyonel Egzersizler) “Karateci” Oyunu.....	167
8. Probleme Yönelik Egzersizler (Fonksiyonel Egzersizler) “Balarısı” Oyunu.....	168
9. Gevşeme Egzersizi “Balon” Oyunu	168
Ders IX.....	168
1. Germe Egzersizi “Rüzgârdaki Çimenler” Oyunu.....	168
2. Nefes Alıp Verme Egzersizi	169
3. Göz Hareketleri Egzersizi	169
4. Küçük Kas (Motor) Gruplarını Geliştirmeye Yönelik Egzersizler (10 Dakika)	169
5. İletişim Egzersizleri “Sürpriz Resimler” Oyunu.....	170
6. Bilişsel Egzersizler “Üç Boyutlu Nesne Canlandırma” Oyunu	170
7. Bilişsel Egzersizler “Çapraz Marş Marş” Oyunu.....	170
8. Probleme Yönelik Egzersizler (Fonksiyonel Egzersizler) “Şımarma Zamani” Oyunu.....	171
9. Gevşeme Oyunu “Plajda”	171
Ders X	171
1. Germe Egzersizi “Ağaç”	171
2. Nefes Egzersizi	171
3. Göz Hareketleri Egzersizleri	172
4. Küçük Kas (Motor) Gruplarını Geliştirmeye Yönelik Egzersizler	172
5. Probleme Yönelik Egzersizler (Fonksiyonel Egzersizler) “Ne Eksik?” Oyunu.....	172
6. Bilişsel Egzersizler “Fotoğrafi Anlat” Oyunu	173
7. Bilişsel Egzersizler “Yel Değirmeni” Oyunu.....	173
8. İletişimi Güçlendiren Egzersizler “Siyam İkiizleri” Oyunu	173
9. Gevşeme Egzersizleri “Ateş ve Buz” Oyunu	173
Ders XI.....	174
1. Germe Egzersizleri “Asker ve Bez Bebek” Oyunu	174
2. Nefes Egzersizleri “Uçak”	174

3. Göz Hareketleri Egzersizleri	175
4. Küçük Kas (Motor) Gruplarını Geliştirmeye Yönelik Egzersizler	175
5. Probleme Yönelik Egzersizler (Fonksiyonel Egzersizler) “Uçtu-Uçtu” Oyunu	176
6. Bilişsel Egzersizler “Hayali Ziyaret” Oyunu	176
7. İletişimi Güçlendiren Egzersizler “Kırkayak” Oyunu.....	176
8. İletişimi Güçlendiren Egzersizler “Çöz Beni” Oyunu.....	176
9. Gevşeme Egzersizleri “Uçan Hali” Oyunu	177
Ders XII	177
1. Germe Egzersizi “Kardan Adam”	177
2. Nefes Alıp Verme Egzersizi	177
3. Göz Hareketleri Egzersizleri.....	178
4. Küçük Kas (Motor) Gruplarını Geliştirmeye Yönelik Egzersizler	178
5. Probleme Yönelik Egzersizler (Fonksiyonel Egzersizler) “Ne Duyuluyor?” Oyunu	179
6. Bilişsel Egzersizler “Bilge ile Tanışma” Canlandırma Oyunu.....	179
7. Probleme Yönelik Egzersizler (Fonksiyonel Egzersizler) “Odun Kesme” Oyunu.....	179
8. İletişimi Güçlendiren Egzersizler “El Arabası” Oyunu.....	180
9. Gevşeme Egzersizleri “Ağaç” Oyunu.....	180
Ders XIII	180
1. Germe Egzersizi “Kedi” Oyunu	180
2. Nefes Alıp Verme Egzersizi	180
3. Göz Hareketleri Egzersizleri	181
4. Küçük Kas (Motor) Gruplarını Geliştirmeye Yönelik Egzersizler	182
5. Probleme Yönelik Egzersizler (Fonksiyonel Egzersizler) “Tekerleme” Oyunu.....	182
6. İletişimi Güçlendiren Egzersizler “Can Dostunu Bul” Oyunu	183
7. Probleme Yönelik Egzersizler (Fonksiyonel Egzersizler) “Tuh-Tibi-Duh” Oyunu.....	183
8. Probleme Yönelik Egzersizler (Fonksiyonel Egzersizler) “Zıtlıklar Dansı” Oyunu	184
9. Gevşeme Egzersizleri “Asker ve Bez Bebek” Oyunu	184
DİKKAT GELİŞTİREN OYUNLAR	185
Kızılderili Avcı Oyunu	185
Ne Eksik? Oyunu	185
Harfi Bul Oyunu	186
Öğretmencilik Oyunu.....	187
Voleybol Oyunu	187
Eğitimli Sinek Oyunu.....	188
Bipleme Oyunu	189
Çizgiyi Bul Oyunu	189

RAHATLATICI OYUNLAR.....	190
Müzik Eşliğinde Hayal Kurma.....	190
Ormanda Oyunu	191
Asker ve Bez Bebek Oyunu	191
YEME PROBLEMİ OLAN ÇOCUKLAR İÇİN OYUNLAR.....	193
“Yemek Yapma” Oyunu.....	193
“Yayla Çorbasi” Hikâye	193
“İç Organlar Dünyası” Oyunu.....	195
“Mide ve Diğer Organlar” Hikâye	196
OYUN TERAPİSİNDE KULLANILABİLECEK GELENEKSEL OYUNLAR.....	199
Elim Sende Oyunu.....	199
Saklamaç Oyunu	200
Körebe Oyunu	201
Saçma Sorular Oyunu	201
Uçtu-Uçtu Oyunu.....	202
Hikâye Tamamlama Oyunu	203
Pabucu Yarım Oyunu	204
Arapsaçı Oyunu	204
Kaşıkta Yumurta Taşıma Oyunu.....	205
Nesi Var Oyunu.....	206
Tip Oyunu.....	206
İnatçı Çocuk Oyunu.....	207
Derdini Suya Anlat Oyunu.....	208
Teyzem Çarşıya Gitti Oyunu.....	209
Babam Çin'den Geldi Oyunu.....	209
OYUN TERAPİSİNDE ANNE-BABA KATILIMI	210
Oyun Terapisinde Anne-Babanın Katılımının Temel Koşulları.....	211
Oyun Terapi Sürecine Anne-Babayı Katmanın Amacı.....	211
Oyun Etkinliklerine Başlama ve Çocuğa Odaklanma	213
Oyuncak Seçimi	214
Aile Katılımlı Oyun Terapi Eğitimi Aşamaları	215
Aileden Oyun Terapisinin Uygulanmasının Gerekliliği ve Mümkinatının Değerlendirilmesi	215
Aileye Oyun Terapisi Eğitimi	217
Anne-Babalara Oyun Terapi Teknikleri Öğretme Süreci.....	220
Anne-Babaya Oyun Terapi Seansını Göstermek.....	220
Anne-Babanın Oyun Terapi Uygulamalarına Başlama Hazırlıkları.....	221
Uygulama	221
Tematic Oyunlar.....	222
Ev Ortamında Oyun Terapi Uygulamasında Süpervizör	224
Sonlandırma Süreci	225
KAYNAKÇA.....	227

1. BÖLÜM

OYUN NEDİR?

Psikolojik sağaltımda oyun terapisini kullanmanın gerekliliğini ve mantığını tam olarak anlayabilmek için öncelikle oyunun “psikolojisi” hakkında bazı temel bilgilerin bilinmesi gerekmektedir. “Oyunu” tanımadan psikoloji ile oyunu (özellikle psikolojik sağaltımda) bağdaştırmak “yapbozun” bazı parçalarının eksik kalması gibidir. Oyunun “insanlık tarihi kadar eski ve evrensel” olduğu görüşü kabul edilirse, oyunu anlamak da bir o kadar karmaşık ve zor olduğu düşünülebilir. Oyunun ilk kez insanlık tarihinin hangi aşamasında tam olarak ortaya çıktıgı konusunda net bir bilgi olmasa da, yazılı kaynaklar ve arkeolojik kazılar, oyunun çok önceden beri insanların hayatının bir parçası olduğunu kanıtlamaktadır.

Dünyanın dört bir yanında yapılan arkeolojik kazılar çocuk oyunlarının klasik Yunan ve Atina'ya kadar uzandığını saptamıştır. Antik Çin, Peru ve Mısır'da yapılan kazılarda çocukların oynadıkları topraktan ve metalden yapılmış oyuncaklar çıkartılmıştır. Ayrıca bu kazılarda oyun sahnelerini resimlendiği duvar resimleri ve seramikler de bulunmuştur. Elde edilen bulgulardan yola çıkarak o dönemlerde de günümüzde olduğu gibi tiyatro, dans, şarkı, oyun gibi aktivitelerin olduğu ileri sürülmektedir. Oyun ile ilgili kazılarda bulunan bulguların dışında Antik Yunan düşünürleri Aristo ve Plato'nun da çocuk oyunları hakkında görüşleri olmuştur. Plato çocukların gelişimlerini dönemlere ayırmış ve özellikle 3-6 yaş çocukların için oygun önemine değinmiştir. Aristo da çocuğun gelişimini dönemsel olarak ele almıştır ve çocuk eğitiminde oyun ve fiziksel alıştırmaların öneminden bahsetmiştir (Seven, 2014).

Cek filozof Amos Comenius (1592-1671) çocukların gelişimlerini dört dönemde incelemiştir. Özellikle küçük çocuklar için oyunun bir gereksinim olduğunu vurgulamıştır. Okul öncesi eğitiminde eğitimin oyun yoluyla verilmesinin etkili olacağından bahsetmiş ve müzik eşliğinde oynanan dramatik oyunların çocukların kişiliğini geliştirdiğini ileri sürmüştür. Comenius'a göre oyun, insanın özgürlük duygusunu yansıtmaktadır. Oyun yolu ile insanlar hareket etme, arkadaşlık etme gibi arzularını gidermektedirler (Omelchenko, 2012).

Alman filozof Fredric Shiller (1759-1805) “yaşamın oyunla daha insancıl yaşama” anlamına geldiğini ifade etmiştir. Shiller “İnsanın estetik eğitimi üzerine bir dizi mektup” adındaki kitabında oyunun, canlinin “icine” yerleşmiş bir şey olduğunu ileri sürmüştür. Shiller görüşünü şu şekilde açıklamıştır: “Doğa (yaraticı) canliya ihtiyaç duydukları seylerin ötesinde (fazladan) bir şey olan özgürlüğü de bahsetti ve bu bahsettiği şey canlinin karanlık dünyasının derinlerine bir kivlçim gibi yerleştirildi. Doğadaki bir aslan, açlık hissetmediğinde veya başka yırtıcıların tehdidini algılamadığında, karın doyurması (hayatta kalması) için ona bahsedilen “güçün” fazlasını amaçsız hareketler yaparak (oyun oynayarak) harcayacaktır. Kuşlar ve böcekler ancak karınları tok ise ve tehdit algılamazlar ise öterler. Doğada canlılar bir ihtiyaç duyduklarında o ihtiyacını gidermeye yönelik girişimlerde bulunurlar. Tüm ihtiyacı karşılandıktan sonra geriye kalan (fazla) güçlerini herhangi bir amaca yönelik olmayan atlama, zıplama, ötme, yuvarlanma gibi davranışlar yaparak harcarlar.”(Mihaylenko, N., Korotkova ve K. 1990).

Shiller'e göre oyun estetik bir faaliyettir. Canlı, tüm yaşam mücadeleinden (telaşından) artan gücünü (enerjisini) zevk almak için harcayacaktır. Oyun da bu zevk alma uğraşlarından biridir. İngiliz filozof Spenser (1820-1903) de oyunu; “hayatta kalmak için harcanan enerjiden geriye kalanları harcama davranışı olarak” açıklamıştır. Spenser oyunun doğasını aşağıdaki gibi açıklamıştır:

“Hayvanlar âleminin alt basamağında bulunan türlerinin ortak özelliklerinden biri, onların tüm enerjilerini “hayatta kalma” yolunda harcamalarıdır. Onlar aralıksız yiyecek aramak, saldırılardan kaçmak ve korunmak, barınak yapmak ve türünü devam ettirmek için yavrularını korumak ve doyurmak zorundalar. Daha fazla yetenekleri gelişmiş hayvan türlerinde ise, “hayat mücadelesi” için harcanan enerji miktarı azalmıştır. Bu türlerde “enerji fazlalığı” söz konusudur. Onlar tüm enerjilerini “hayatta kalmak” uğruna harcamazlar. İhtiyaçlar için harcanan “güçten” geride kalan enerjiler ise “dışarı çıkmak” için canlıyı harekete geçirecektir. “İçten” gelen bu dürtü canliya “yapay” hareketler yaptırarak (herhangi amaca yönelik olmayan) “artan gücü” harcatacaktır. Oyun da bu “yapay” hareketlerden ibarettir.”(Elkonin, 1999).

Spenser ayrıca oyunun biyolojik olarak canliya hiçbir faydası olmadığını, oyunun yapılacak “daha ciddi” bir iş olmadığı zamanlarda ortaya çıktığını savunur. Fakat oyun olarak yapılan hareketler “gerçek hayatı” yapılan “ciddi işlerin” taklidi niteliğindedir. Bu şekilde canlı oyun yolu ile “gerçek hayatı” yapacağı “ciddi işlerin” provasını yapış olmaktadır. Spenser'in bu görüşü, çocuk oyunlarının birçoğunun günlük hayatın bir taklidi olduğunu hatırlatmaktadır. Evcilik, öğretmencilik, doktorculuk veya savaş oyunu gibi çocukların oynadıkları oyunlar bu görüşü destekler niteliktedir.